

מתן על הפרק

מפגש מחודש עם התנ"ך

ישעיהו פרקים ל"ה - ל"ט

פרק ל"ה

פרקנו מתאר בצבעים עזים ומרהיבים את תמונת הגאולה - מסעם של הגולים אל ציון. הפרק זרוע ביטויי שמחה מגוונים, ומשובץ תיאורים עליזים של פריחת המדבר ונביעת מימיו, וריפוי מומי האדם. תהליך זה מהופך לתהליך הפיכת אדום למקום שממה שתואר בפרק הקודם. ברובד נוסף רומז הנביא להשוואה בין גאולת מצרים לגאולה העתידית וליתרונה של האחרונה. התמונה משורטטת שלב אחרי שלב ומתבהרת אט אט, ורק בחלקו האחרון של הפרק [ח-י] מתברר ששמחה זו היא תוצאה של שיבת הגולים לציון, והקיום כולם מצטרפים לכדי תמונה שלמה.

1 'יששום מדבר וציה...' [א]

א) בפסקה הראשונה [א-ג] מתאר הנביא את פריחת המדבר בדימויים של שמחה. שלוש פעמים נזכרת פריחה ושלוש פעמים גילה [וכן לשונות ששון ורינה]. מדוע שמח המדבר וכיצד מתבטאת שמחתו?

ב) הצמד 'כבוד והדר' חוזר פעמיים בפסוק ב - תחילה בתיאור הפריחה, ואחר כך בתיאור הכבוד וההדר של ה'. עימדו על היחס שבין שני מופעים אלה.

ג) מיהם המדבר והערבה בפסקה? השוו לקמן נ"א, ג: כי נחם ה' ציון נחם כל חרבתיקה וישם מדברךה כעמדו וערבתיקה כגן ה' ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה. מצודת דוד: 'יששום מדבר וציה' - ארץ ישראל שהיא עתה כמדבר וציה ישישו אז'.

2 'אז תפקחנה עיני עורים ואזני חרשים תפתחנה' [ה] עמדו על ההבדל בין שני הצמדים של בעלי המומים [ה-ו]. מה מבטא ריפוי המומים בתהליך הגאולה?

3 נסו לבאר את הקשר בין ריפוי המומים לנביעת המים בהמשך הפסקה [ו-ז]. ראו את דברי רש"י: 'כי נבקעו במדבר מים - כי תשמחם ישועתו ויפרחו כמדבר ציה הצמאה למים ומעיינות נבקעים בתוכה, כלומר כי יצמח ישע לנדכאים: והיה השרב להם לאגם - התאב לתשועה יהא נושע, והנביא דבר בלשון משל'.

4 הנביא רומז ומשווה בין גאולת מצרים לגאולה העתידית בכמה עניינים: המסע במדבר מהגלות לארץ ישראל, בקיעת מים במדבר, ההגנה על ההולכים בדרך ממזיקים למיניהם. עמדו על יתרונה של הגאולה העתידית בפרקנו על גאולת מצרים.

פרק ל"ו-ל"ט

פרקים ל"ו-ל"ט מקבילים למל"ב, י"ח-כ', בהבדלים קלים בלבד, ולכן לא נעסוק בהם כאן שוב. נתמקד בתוספת המופיעה אצלנו שלא נזכרה במלכים - הודאתו של חזקיהו לאחר רפואתו [ל"ח, ט-כ]. הודאה זו נחלקת לשלושה חלקים. בפסוקים י-יא מביע חזקיהו את חששו מהמוות בטרם עת. בפסוקים יב-יז הוא מתאר את סבלו וכאבו, ובפסוקים יז-כ מתוארת הישועה והרפואה.

5 המתח והניגוד בין עולם החיים לעולם המוות שוזר את דברי חזקיהו. בשני עניינים מנגיד חזקיהו את החיים למתים בפסוקים יח-יט, ומביע את יתרון החיים:

א) 'כי לא שאול תודך... חי חי הוא יודך': עיינו בדברי רש"י ומלבי"ם - כיצד הם מבארים את הכפילות 'חי חי', ומהו יתרון החיים לפי כל אחד?

רש"י: 'חי חי - לשון בני אדם חיים, כלומר כשיש בני אדם חיים בעולם זה חי וזה חי יוצאת ההודאה מביניהם'.

מלבי"ם: 'כי לא שאול תודך, כי רק חי יודך על שהוא חי, ורוצה לומר החי בעבור שהוא חי הוא יודך, ולא הנעדר בשאול יודך בעבור שאינו חי, כי זה אי אפשר משתי פנים. א - כי ההודאה היא רק על טובת החיים ובשאינו חי לא יודה על טובה שלא קבלה. ב - כי הנעדר לא יצויר שיודה וישבח. וזה פרט במה שאמר רק חי יודה, ורק בעבור שהוא חי'.

ב) 'אב לבנים יודיע אל-אמתך': חישבו מדוע נזכרו כאן הבנים, ומה הקשר לאמת? ראו את דברי הרד"ק: 'אב לבנים יודיע אל אמתך, אם לא היו לו בנים ותחיה ויהיו לו בנים ויודיע אמתך כמו שאעשה אני, ואף אם יהיו לו בנים כל זמן שיחיה עמהם ילמדם ויודיעם, אם כן הוא טוב שתאריך לאדם, ואם חלה שתרפאהו מחליו ויודה לך הטובה שעשית לו ויודיע לבניו אחריו'.

לסיכום, ראו את דברי הרש"ר הירש הקושר בין שני ההיבטים:

'קדשים יהיו לאלהיהם - לא רק בתחום המקדש, אלא גם מחוץ למקדש יהיו קדושים לאלהיהם. אל יחללו את שם ה', שהם נושאי דגלו ומזכיריו. בקריבה למת, בשריטה, בקרחה ובהשחתת פיאות היו מחללים את שם ה', והאל שהם קוראים בשמו היה נודע על ידיהם כאלוהי חוסר חירות האדם - בחיים ובמוות. והן ה' הוא אלוהי החירות המוסרית ועמו מקור חיים; הוא מרומם את האדם משערי מוות ומשחרר אותו מכוח החטא; הוא מוליך אותו קוממיות ופותח לפניו שערי חיים וטהרה. משום כך "לא המתים יהללו - יה" (תהלים קט"ו, יז), כי אם חי יודיע אמיתו; ואין קילוסו של ה' עולה מחולשת האדם, אלא מגבורת חירותו המוסרית. כהן השוהה עם המת - או הטבוע באות המוות והחטא של קרחה ושריטה והשחתת פיאות - יש בו משום חילול שמו הגדול. רעיון האמת, שה' רוצה להיות נזכר בו על ידינו, היה נהפך על - ידי כך לניגודו הגמור'.

הרחבה

זלדה / חי חי הוא יודך

חי חי הוא יודך

שרה נפשי

הצפור הפרועה שמסרבת

להפך לפסל

מוגן מפני קרה

שהגיגי רקועי נחושת

רקועי קבע

יודך שגעון החיים

הנזרק אל יום המות,

שר דם לבי

שמסרב להפך לטל

ולהמוג ביופי,

שר דם לבי החם

© כל הזכויות שמורות למחברת ולהוצאת הקיבוץ המאוחד

מתן ורות

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רענגרט
The Sadie Rennef Women's Institute for Torah Studies

המרכז ללימודי תנ"ך

התכנית העולמית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

perk.matan@gmail.com • טל': 02-5944555

© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים

”וַיְבִינּוּ בַּפֶּקֶדָּא” < לקט ביאורי מילים לישיעיהו פרקים ל”ה, ל”ח

פרק ל”ה [ב] **כבוד הלִבְנוֹן נְתוּ-לָהּ הַדָּר הַכְרֵמָל וְהַשְּׂרוֹן:** המדבר והערבה יזכו ביופי ובפריחה כשל הכרמל והשרון.

[ז] **בְּנוֹה תַנִּים רִבְצָה חֲצִיר לִקְנָה וְגַמָּא:** מקום השממה שבו רבצו תנים יהפוך למקום מרעה ומים.

[ח] **לֹא-יַעֲבֹרְנוּ טָמֵא וְהוּא-לְמֹו, הַלֵּךְ דָּרַךְ וְאֹוִילִים לֹא יִתְעוּ:** הדרך תהיה לישראל לבדם, ואף מי שאינו רגיל ללכת בדרכים ילך בה בבטחה מבלי לטעות.

[י] **אֲנִי אִמְרַתִּי בְדָמִי יְמִי אֲלַכְהָ בְשַׁעֲרֵי שְׂאוּל פִּקְדָתִי יִתֵּר שְׁנוֹתַי:** חשבתי שהגעתי אל מותי, ויתר ימי חיי נכרתו ונחסרו.

[יא] **אִמְרַתִּי לֹא-אֶרְאֶה יָהּ יְהִי בְּאֶרֶץ הַחַיִּים:** חשבתי שלא אוכל לראות את מעשי ה' בעולם, ואת בני האדם שחיים בעולמו.

[יב] **דוּרֵי נִסֵּעַ וְנִגְלָה מִנִּי כְּאֶהֱלֵ רַעִי:** ערעור יסודות הקיום - דירתי נעקרה ממני כאוהל של רועה העובר ממקום למקום. **קִפְדָתִי כְּאֶרֶג חַיִּי מִדְּלָה יִבְצַעֲנִי מִיּוֹם עַד-לַיְלָה תְּשַׁלִּימֵנִי:** שלוות פתיל חיי נקטעה כחוט הנקטע ביד האורג.

[יג] **שׁוֹיִתִּי עַד-בִּקְרָ כְּאֶרִי כֹן יִשְׁבֵר כָּל-עֲצָמוֹתַי:** ובמשך הלילה התגבר עלי החולי כאריה, וחשבתי שאזכה לחיות רק עד הבוקר.

[יד] **כְּסוֹס עֲגוּר כֹּן אֲצַפְצַף אֶהְגֶּה כִּיּוֹנָה:** מעוצמת הכאב זעקתי כסיס ועגור - עופות הידועים בצווחותיהם. **דָּלוּ עֵינַי לְמָרוֹם אֲדָנִי עֲשָׂקָה-לִּי עֲרֹבְנִי:** הרמתי עיניי כלפי מעלה בתחינה אל ה' שיסלק ממני את המחלה.

[טו] **אֲדַדְּהָ כָל-שְׁנוֹתַי עַל-מֵר נִפְשִׁי:** כאשר אזכר בצרתי אנענע בראשי בצער.

[טז] **אֲדָנִי עֲלִיָּהֶם יַחֲוֶי וּלְכָל-בָּהֶן חַיִּי רוּחִי וְתַחֲלִימֵנִי וְהַחֲיֵנִי:** ברצות ה' יוכלו שנות חיי האדם להתארך.

[יז] **הִנֵּה לְשָׁלוֹם מֵר-לִי מֵר:** כאשר ציפיתי לשלום ולבריאות, היה לי מר וכואב. **וְאַתָּה חֲשַׁקְתָּ נִפְשִׁי מִשַּׁחַת בָּלִי:** רצית בי והצלת אותי מהמוות ומבליה ורקבון.